www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Youliana Antonova-Murata
MOSHI, MOSHI
UKI, UKI

Copyright Moshi, Moshi © 2016 by Youliana Antonova-Murata
Copyright Uki, Uki © 2018 by Youliana Antonova-Murata
Copyright © Maria Kasimova-Moase, predgovor
Translation Copyright © 2025 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-05825-3

ČUVAMO PRIRODU

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

JULIJANA
ANTONOVA
MURATA

MOŠI MOŠI, JAPAN

UKI UKI, JAPAN

Preveo Miroslav Bašić Palković

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2025.

MOŠI MOŠI, JAPAN

Za Keja, oca mog sina Kedžua i mog bivšeg supruga, koji mi je dalekih osamdesetih otvorio oči i srce pred očaravajućom zemljom Japanom, i za mog sadašnjeg divnog supruga Takašija, koji iz dana u dan neverovatnom ljubavlju prema meni nastavlja da me vodi ruku podruku ka jeseni božje milosti.

UVOD

JAPAN S LJUBAVLJU PROŽIVLJEN

Da je Julijana Antonova Murata mašina, bila bi od onih koje rade bez prestanka. Kada sam upoznala tu zadivljujuću ženu i čula njene dirljive priče o životu u Japanu, prvo što sam rekla sebi bilo je upravo to. Ona poseduje zaista zapanjujuću energiju, i to u tolikoj meri da prosto udahne život u svaki stvaralački proces. Kada ste u njenom društvu, osećate se kao da možete promeniti svet. Julijana ima takvu retku moć opažanja da uoči ono što je oku nevidljivo, i to do najsitnijih i najbeznačajnijih detalja, i da to onda podeli s predivnom istančanošću. Julijanin način pisanja nije površan. Njen stil oduševljava kako jezikom, tako i poigravanjem i koketiranjem s njim. Upravo iz tog razloga posebno sam srećna što mi je pružena prilika da uredim ove filigranske zapise koje ćete i vi imati prilike da pročitate na narednim stranicama.

Većinu njih Julijana je ispisala u obliku ličnih impresija na svom profilu na Fejsbuku. Ubrzo su dostigli toliku popularnost da je odlučeno da budu objedinjeni u knjizi. *Moši moši, Japan* sadrži i mnogo neobjavljivanih eseja o Zemlji izlazećeg sunca i njenom obrazovanom, tihom i pažljivom narodu. Julijanine priče istinsko su otkrovenje. Predstavljaju živopisno napisane filmske osvrte u kojima čitalac doživljava realnost japanskog života na veoma ličan način. Mene podsećaju na naše omiljene *Japanske*

priče iz detinjstva, jedino što su namenjene… odrasloj deci. To su tople, čarobne i poetične priče koje će vas načiniti boljom osobom. Nagnaće vas na ljubav. I to prosto zato da biste uživali u sposobnosti da primate i dajete ljubav kao što to rade likovi iz Julijaninih priča.

Nikada nisam naišla ni na šta slično u književnosti koju sam u poslednje vreme čitala. Čak sam pomalo i ljubomorna što se vi upravo nalazite na samoj ivici ulaska u bajkoviti svet *Moši moši, Japana* prvi put.

Samo jedan savet imam za vas! Doživite ga otvorenog srca!

Marija Kasimova Moase

MOŠI MOŠI

ILI KAKO JAPANCI RAZLIKUJU ČOVEKA OD ĐAVOLA

„Moši moši“, zovem mamu Macuko telefonom. Ne moram da se predstavljam. Mama odmah zna ko je i gotovo istovremeno čujem njen glas kako uzvraća tihim, prijatnim, uravnoteženim *moši moši*. Odmah odlebdim u njen dom s njenim predivnim, melodičnim, japanskim *zdravo* u srcu – *moši moši*. Imam osećaj kao da sam dobila krila – toliko sam srećna što ću je uskoro ponovo videti.

Proleće je. Mamino omiljeno godišnje doba, a danas je i poseban dan.

Ulazim u predsoblje njenog besprekorno čistog doma. Pokraj ulaznih vrata stoji prelepi stari telefon. To je jedna od maminih brižljivo čuvanih uspomena.

Telefon zvoni čim uđem u kuću. „Moši moši, ovde Macuko“, kaže i objašnjava u slušalicu da joj je „njena devojčica upravo došla u posetu“.

… Ispijanje čaja s mamom prelep je ritual. Obožavam ga. Čak i više od samog čaja. Volim sva sećanja koja toliko spremno i radosno deli sa mnom. Danas je mamina godišnjica braka. Juče je išla do frizerke kako bi obeležila tu posebnu priliku. Kosu su joj predivno podigli u punđicu na potiljku. Nosi moderan kaputić s diskretnim džepovima opšivenim

sitnim biserjem (mama ne voli nikakve lažnjake, pa znam da su pravi). Primećuje moj zadivljeni pogled i upućuje mi prekrasan osmejak. Čini mi se da se blago postidela zbog prelepog buketa njenih omiljenih belih ljiljana koji sam joj donela.

Podsećaju je na bukete koje joj je muž donosio pre nego što je nedavno preminuo.

… Mama Macuko bila je najbolja iz matematike u svojoj srednjoj školi, pa je potom studirala na prestižnom Univerzitetu u Tokiju. Diplomirala je s najvišim ocenama, ali nikada nije radila. Udala se u dvadeset drugoj godini. Otac je bio istih godina. Organizovali su ogromnu svadbu, smeška se mama dok mi govori, te je na pripreme otišlo čitavih mesec dana. Priseća se kako joj je njena baka toga dana, između ostalog, rekla da su i ona i njena majka takođe zasnovale svoj dom u dvadeset drugoj. „To su najbolje godine za otpočinjanje prelepog porodičnog života“, rekla joj je baka, pa je dodala: „kako lađa tvoje porodice ne bi bila preopterećena nesigurnošću u prvih nekoliko godina, dok jedri talasima oko stena. Porodično ognjište je krhko plovilo…“

… Mama je bila nepokolebljivi saputnik pravog kormilara – naočitog sina vlasnika tada najveće laboratorije u Tokiju. Nije imala pojma kakav je recept taj mladić smislio kako bi izazvao toliko snažna osećanja ljubavi i privrženosti u njoj. Jedino je znala da je iste te godine on preuzeo očevu laboratoriju, a premda je bio još veoma mlad, zatražio je ruku voljene od njenih roditelja. Od tog trenutka u decenijama koje će uslediti, iz dana u dan, njih dvoje su nastavili da uživaju u iskrenoj ljubavi. Upravo je u to vreme začeta brižljivo čuvana tajna samo njima znana. Više od pola veka bračnog života oni će zvati jedno drugo telefonom nekoliko puta dnevno, i to samo da bi čuli glas onog drugog. Laboratorija u kojoj je otac radio zapravo se nalazila na drugoj strani ulice. Često bi skoknuo do kuće na ručak samo da se vidi sa voljenom ženom. Ali i pored toga nastavio je da je zove i telefonom. Njen očaravajući dah i njeno nežno *zdravo – moši moši* kroz slušalicu za njega su bili čarobni. Dok mi sve to govori, mama

se radosno osmehuje i kaže da je upravo zbog toga otac bio toliko zaljubljen u nju. Očev glas preko telefona, s njegovim blago razvučenim i vrlo muževnim *moš moooš*, njoj je zvučao kao pozdrav iz raja, kao da joj bog preko toga šalje blagoslov.

Moši moši – te čarobne reči bile su uvek tu, poput prelepog zaveta na skladan život pun ljubavi u njihovim srcima.

… Mama i ja pijemo čaj. Saznajem nešto novo. Njena majka udala se na isti dan daleke 1913. godine. U proleće, kao i ona. Lako je upamtila tu godinu zahvaljujući jednom važnom događaju koji je trebalo da se desi u Tokiju – otvaranju železničke Tokijske stanice. Svadbi majke mame Macuko prisustvovali su prijatelji sa fakulteta njenih roditelja, saradnici i majčine drugarice. Među gostima je bio i njihov komšija, načelnik Policije Tokija. Svim okupljenim na proslavi objavio je da je samo nedelju dana ranije naredio svim policijskim stanicama da prestanu da koriste *oj-oj* u obraćanju javnosti pošto je to smatrao *nekulturnim i nepažljivim*. Bila je to promišljena odluka.

Stanica će biti otvorena naredne godine, što je značilo da će više ljudi posećivati prestonicu i da će se iz toga izroditi veća potreba za uputstvima i pomoći. Naravno, od nekih posetilaca gradu očekuje se da će prvo putovanje do Tokija obeležiti ne samo jednom čašicom sakea. Odmaraće se po klupama ili sedeti negde na stanici, stvarajući time prepreke za ostale putnike koji dolaze i odlaze. Prizor tih ljudi kako se teturaju naokolo u pripitom i razuzdanom stanju mogao bi da bude neprijatan za decu. U takvim slučajevima pomoć se mora pružiti na prigodan i nenametljiv način. Od toga dana pa nadalje, policijski načelnik je izmenio model profesionalne ljubaznosti kako bi se postarao da reči koje će se upotrebljavati tokom obraćanja neznancima u svim prilikama budu *moši moši*. Tako je uobičajeno *moši moši* korišćeno preko telefona u značenju „Halo, čujemo li se?“ dobilo novu ulogu. Poprimilo je kratko i učtivo značenje – „Izvinite“, „Izvinite, jeste li dobro?“, „Izvinite, mogu li vam pomoći?“ – na početku razgovora.

I danas se koristi tako. Katkad i dalje čujem pozornike kako koriste *moši moši* kada razgovaraju s građanima. Čak se sećam i nedavne nezgode: žena obučena u kimono zaboravila je kesu sa kupljenim stvarima na autobuskom stajalištu. Neki policajac je to primetio, pa je potrčao za njom da joj je vrati.

Kada joj je prišao otpozadi, rekao je učtivo, veoma tiho i nežno, preko njenog ramena: „Moši moši."

Okrenuvši se, žena je videla kesu u njegovoj ruci i lice joj se ozarilo u ljubaznom osmehu. Zahvalili su jedno drugome naklonom i razišli se. Oboje nasmešeni. Oboje veoma, veoma zadovoljni.

Mama odlazi do police s knjigama i spušta staro izdanje *Priče o Gendžiju*, romana iz X veka, na sto. Otvara knjigu. Priča pominje postojanje duhova. Japanci već vekovima veruju u zle duhove. Veruju u zamisao da duhovi mogu da ukradu čoveku dušu i pretvore ga u natprirodno, demonsko stvorenje. Međutim, zanimljiva činjenica u vezi sa japanskim duhovima jeste da oni nikada ne mogu da kažu *moši moši*, pošto nisu u stanju da kažu neku reč dvaput zaredom. To je verovanje opstalo vekovima, čak je uticalo, na primer, i na savremene ljudske rituale kao što je komunikacija telefonom.

Kada neko nekoga nazove, kaže *moši moši* kako bi dokazao toj drugoj osobi da se radi o čoveku od krvi i mesa, a ne o duhu. To je isto tako i dokaz da duša osobe koja se javlja na poziv neće biti ukradena i pretvorena u demona. Onaj ko prima poziv takođe mora da potvrdi svoju ljudsku prirodu tako što će odgovoriti istim rečima – *moši moši*. Tek nakon tradicionalne razmene pozdrava *moši moši* i uveravanja da su obe osobe ljudska bića, mogu da nastave sa uobičajenim, kratkim i učtivim telefonskim razgovorom.

Spominjem mami drevnu bugarsku demonologiju. Govorim joj o zlodusima koji su harali zemljom u zla vremena i o užasnom demonu

sazdanom od vatre bez dima i o vesnicima nesreće – vampirima i vukodlacima. Ona me pomno sluša i smeška se.

Slažemo se da ponašanje naših mitskih zlotvora nema ništa zajedničko sa zloćudnim japanskim demonima i duhovima. Bugari će dvaput reći *halo* samo ako nešto nije u redu s telefonskom vezom.

Mi zapravo i nemamo pojma ko je na drugom kraju veze – pravi čovek od krvi i mesa ili… neki demon.

Možda *moši moši* predstavlja ljubazniji i ljudskiji način obraćanja?

PRVO POGLAVLJE

PRVI KORACI: ŠKOLA NA ISTOKU

VOLIM TE

Bez posebnog osećaja nestrpljenja, gospođa Inoue, prelepa i otmena dama, radovala se svom *bedžuu* – osamdeset osmom rođendanu. Smatrala je da ga je i zaslužila.

Volim da se družim sa gospođom Inoue. A kako i ne bih volela? Mnogo toga sam naučila od nje. I to sve ono što čak ni mudri Šotoku Cijaši, prvi japanski zakonodavac, nije mogao da zna, a što bi, da je znao, dopunilo sistem od šest konfučijanskih vrlina. Kada me gospođa Inoue pogleda ozarenim, prelepim bademastim očima, osećam se izuzetno prijatno.

„Gospođo Juli, još si tako mlada, razumećeš kasnije."

Sedeći ispravljenih leđa na zlatnom jastučetu, kao što japanska tradicija nalaže, gospođa Inoue blago se naginje dok prima, jedan za drugim, poklone od gostiju – *haši*[*] s intarzijama u obliku dva simbola za *bedžu*, uz pirinčane slatkiše svih mogućih vrsta i oblika. Jedan drugi stranac na proslavi objašnjava mi da „*bedžu* simbol predstavlja pirinač, osnovnu hranu Japanaca". Osamdesetosmogodišnja gospođa Inoue zahvaljuje svakom gostu, ne zaboravljajući njihova imena. Sve ih pamti. „Imaću dovoljno

[*] Drveni štapići koji se koriste tokom jela.

hašija do sledeće proslave, onamo iza zamka Karacu“,* šali se starica. Misli na svoj devedeset deveti rođendan ili *hakudžu*.

Proslava je skoro već gotova. Svi smo se dobro najeli, a bilo je i sakea u izobilju. Onoliko koliko bi čovek mogao da poželi. Gospođa Inoue otpija malo sakea kada nazdrave u njenu čast, pa spušta čašicu. Ima važna posla nakon proslave, pa mora da sačuva bistar um.

Svi gledamo njenu unuku miljenicu, koja je trudna. Ona je žena moga sina. Očekuju dečaka.

„Gospođo Inoue“, otpočinjem, „neki kažu da odgajanje deteta počinje od njegovog prvog koraka, drugi kažu da treba da uživaju u slobodi dok ne napune treću godinu, a neki se zalažu za čak i veću slobodu – dok ne krenu u školu. Neki smatraju da je ’ulica najbolja učiteljica’. A šta vi mislite u kom uzrastu bi bilo najbolje otpočeti s obrazovanjem deteta?“

Gospođa Inoue ne mora da razmisli. Odgovor već zna. Podigla je sama toliku decu! Sva su živa i zdrava, sva sa sopstvenim divnim porodicama.

„Vaspitanje je pitanje ljubavi i poštovanja koje ukazuješ svom detetu“, kaže gospođa Inoue, „od trenutka kada majka oseti dete u utrobi, dok sedi pod borom, pa čupne vlat trave što se njiše na morskom lahoru i postavi je između dva dlana kako bi odsvirala nebesku melodiju ljubavi što iz njenog srca dopire. I nikada ne treba dopustiti da prođe dan a da nisi rekla… uh, kako se ono kaže… na engleskom? *I love you! I love you!* (’Volim te! Volim te!’)“

… Nakon proslave gospođe Inoue, koju ću večno pamtiti zbog ljupkog načina na koji je rekla „Volim te“ s japanskim naglaskom, nisam dopustila da prođe ni jedan jedini dan a da ne zagrlim svoju dragu snahu i šapnem malom Džejmiju u njenom stomaku: „Volim te!“

Šaputala sam to dan za danom.

---

* Pogled sa kule zamka podseća na letećeg ždrala, što simbolizuje sreću i dugovečnost u japanskoj kulturi. Ponekad se zamak Karacu spominje u literaturi kao simbol tranzicije između prošlosti i budućnosti, života i smrti. (Prim. lekt.)